

СТАНОВИЩЕ

във връзка с конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по Професионално направление 3.3. Политически науки (Политология – Международни политически отношения и управление на конфликти), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ за нуждите на Философски факултет, обн. ДВ., бр.21/ 15.03.2022 г.

Документи за участие в конкурса в законоустановения срок е подал един кандидат – гл.ас. д-р Искрен Пламенов Иванов. Подадените документи, както е установила комисията, отговарят на нормативните изисквания, и кандидатът е допуснат до участие. От приложената справка е видно, че д-р Иванов е изпълнил минималните национални изисквания по чл.26 от ЗРАСРБ, като по показатели Г и Д изискванията са съществено надхвърлени (съответно 270 т. при изискуеми поне 200 по показател Г и 75 т. при изискуеми 50 по показател Д).

Научната биография на д-р Иванов е впечатляваща. Само през последните 3 години – голяма част от които преминаха в трудни пандемични условия – той е осъществил поредица от специализации, сред които следва да се посочат престоите му в Университета в Делауер, САЩ и Университета Париж-3 във Франция, Фулбрайтовата специализация в Университета на Тексас в Остин, САЩ, и няколко краткосрочни участия като гост-изследовател в университети от САЩ и Испания. Негови научни резултати са били публикувани във водещи световни списания, индексирани в най-престижните бази данни. Д-р Иванов е представил списък от 10 цитирания на свои трудове, мнозинството от които в статии и монографии в утвърдени издателства и списания в чужбина. Прави впечатление, че 9 от 10-те цитата са регистрирани от 2020 насам. Това свидетелства за растящия в последно време интерес на българската и международната научна общност към проблематиката и приносите на д-р Иванов. Академичната натовареност на кандидата, в качеството му на главен асистент в Катедра Политология на Софийския университет, е висока и значително надвишава минималните хорариуми за академична година. Тук искам да отбележа и дейността му като научен ръководител на множество бакалавърски и магистърски тези, а също и организационната му роля за развитието и укрепването на специализацията по Национална и международна сигурност в бакалавърската програма по политология и на

магистърската програма по Политически патологии на глобалния свят в същия университет. Не на последно място ще спомена последната книга на д-р Иванов, “Pandemics among Nations: U.S. Foreign Policy and the New Grand Chessboard”, издадена от DeGruyter през настоящата година. Тя не присъства в документацията на конкурса, но е показателна за интензивно развиващите се научни търсения на автора, стремящ се да дефинира променящите се характеристики на международната система в резултат на пандемията от Ковид-19.

За участие в конкурса д-р Искрен Иванов е депозирал 2 монографии, една глава от книга и 18 научни статии. Всичките те, без изключение, отговарят на профила на конкурса. Полетата, върху които са фокусирани усилията на кандидата, обхващат най-общо казано хибридните конфликти и ролите на САЩ и Русия в международните системи на сигурност. Поради специфичния жанр на становището, ще се въздържа от преглед на предложените научни статии. Едната от двете монографии до голяма степен отразява докторската дисертация на кандидата, поради което също ще остане извън вниманието ми. Следващите бележки се отнасят до монографията „Православната геополитика на Русия“, публикувана от Университетското издателство „Св. Климент Охридски“ през 2019 г.

Изследването е посветено на развитието на евразийската доктрина и нейното отражение върху формирането на геополитическата стратегия на Русия през първите десетилетия на ХХІ век. Приносното значение на публикацията се определя от няколко фактора. Първо, авторът излиза от традиционното материално схващане за конструиране на държавен интерес и се стреми да обоснове съвременния руски случай през идеологически предпоставки. Второ, евразийството в Русия е разгледано в неговата цялост като съвкупност от течения, идеи и възгледи, които се трансформират в различни периоди, но запазват общи елементи, съществени за политическия анализ днес. Трето, евразийството позволява най-точно да се разбере технологията по „приватизация“ на православието за нуждите на държавната политика, нещо ключово за интерпретацията на „православната геополитика“.

Подробно са разгледани трите етапа на евразийската доктрина – класическото евразийство, етногенезисът на Гумилев и неоевразийството. С помощта на дискурсивно проучване на внушителен брой оригинални трудове на евразийски мислители е доказана приемствеността в рамките на доктрината, подчинена на главната

цел да бъдат зададени идейни рамки на нов тип геополитическа идентичност на Русия. Емпиричните методи дават възможност на автора да проследи точно въздействието на основните образи и послания на евразийците върху руската външнополитическа визия. Авторът се спира подробно на два аспекта на проблема. Първият е свързан с твърдението, че евразийството, независимо от претенциите си на „религиозно-политическа доктрина“, всъщност се отдалечава от православието и представлява политическа употреба на религията. Използвана е критиката на Николай Бердяев, който не открива у евразийците приемственост на руската култура и установява мистицизъм вместо православие. Евразийският фокус върху държавата, а не върху народа и човека, според Бердяев игнорира православно разбиране за свобода. Вторият аспект засяга политическата релевантност на неоевразийската теория на Александър Дугин. В литературата съществуват гледни точки, според които или Дугин винаги е имал периферно влияние върху външната политика на Путиновия режим, или влиянието му се е увеличило едва през последните години. Д-р Иванов се ангажира с тезата, че Дугиновата версия на евразийството, разбрана като последователно проявление на доктрината, е принципно присъща на геополитическото мислене на Путиновото ръководство.

Ще посоча и един спорен момент от заключенията на автора. Неговата теоретична рамка поставя твърде силен акцент върху приемствеността в развитието на евразийството, а оттам върху приемствеността на връзката с държавната политика. Популярността на идеите на Лев Гумилев в СССР е несъмнена. Заедно с това ми се струва пресилено да се каже, че Гумилевото евразийство „идеологически доминира периода на съветска власт“ (с.117). Също така недостатъчно аргументирано е отношението между пасионарността и култа към личността в Съветския съюз. Изводът на д-р Иванов, че цел на теорията е „да легитимира образа на харизматичния съветски вожд“, може да има известни основания, но все пак ми изглежда преувеличен. Поубедителни например звучат теориите, според които култът към личността се обяснява не толкова с харизма и политическа култура, а с институционализация на идеологическа цел, изискваща постоянен тълкувател. В отделни пасажки, според мен, книгата открива по-голяма близост между евразийството и легитимационните практики в Съветския съюз, отколкото е съществувала. Приемам, разбира се, че това е въпрос на научна дискусия.

„Православната геополитика на Русия“ е оригинално и важно изследване, което стъпва на рядко изучаван материал, и несъмнено обогатява нашите познания върху външната политика и идеологическите дебати в съвременна Русия, но също и върху динамиката на международните отношения като цяло.

Имам лични наблюдения върху д-р Искрен Иванов от 15 години. Последните няколко от тези години сме колеги в Катедра Политология на Софийския университет. Мога да потвърдя неговата добросъвестност и активност в инициативите на катедрата и в работата със студентите.

В заключение, и във връзка с казаното по-горе, без колебания ще гласувам ЗА д-р Искрен Пламенов Иванов да заеме академичната длъжност „доцент“ по Професионално направление 3.3. Политически науки (Политология – Международни политически отношения и управление на конфликти).

23.06.2022 г.

Изготвил становището:

/доц. д-р Борис Петров Попиванов,

СУ „Св. Климент Охридски“/